

Rapport från programsensor för ämnet norrøn filologi vid LLE, Universitetet i Bergen

Karl G. Johansson

Inledning

I denna min första rapport som programsensor för norrøn filologi i Bergen kommer jag dels att relatera till ett första möte med miljön 21–22 januari 2013, dels att kommentera kursutbud, omfattning och undervisning utifrån de gällande studieplanerna för BA respektive MA. Jag kommer att behandla bachelorstudiet respektive mastestudiet under olika rubriker. Det är emellertid några frågor som kom upp under det första mötet som gäller både bachelor- och masterstudiet och som jag därför behandlar under samma rubrik.

Bachelorstudiet

BA i norrøn filologi vid Universitetet i Bergen är en studieriktning inom ämnet nordisk. Att norrønt hör hemma inom detta ämne har lång tradition, inte bara i Norge utan i hela Norden. Så vitt jag kan se är detta också en ordning som kan upprätthållas.

Som jag förstår upplägget i Bergen bör den första terminen i studielöpet omfatta 30 studiepoäng med tre innföringsämnen som skall väljas från fyra möjliga. Här rekommenderas studenterna främst att välja EXFAC00SK (Språk og kommunikasjon) eftersom denna kurs ger kunskaper som förutsätts i det fortsatta studiet. Jag kunde gott tänka mig att man även rekommenderade åtminstone dem som tänker välja specialisering i norrøn filologi att ta kursen EXFAC00TK (Tekst og kultur) eftersom norrøn filologi ju omfattar både språk-, text- och kulturämnena.

Från andra terminen har den som väljer specialisering inom norrøn filologi 6 ämnen, vardera om 15 studiepoäng, att följa. De ställs upp enligt följande:

- Kurser och progression
 - NOFI101 Norrønt språk
 - NOFI102 Norrøne tekstar
 - NOFI104 Norrøn litteratur
 - NOFI105 Norrøn litteratur, kultur og religion
 - NOFI211 Norrøn filologi I
 - NOFI250 Norrøn filologi II

Systemet i Bergen med kurser omfattande 15 studiepoäng har både positiva och negativa sidor om man jämför med ett upplägg med kurser som omfattar t.ex. 5 eller 10 studiepoäng. Det senare, alltså 10 studiepoäng, är det vanliga i Oslo och det som jag här främst jämför med. En kursprogression med stora block omfattande 15 studiepoäng blir

givetvis lättare att överblicka för studenten och det ger även möjlighet till längre kurser där studenterna får mer tid till fördjupning och att forma sammanhang mellan de olika moment de läser, medan en kursprogression med fler och mindre omfattande kurser lätt leder till mindre översikt för studenten och ofta till en fragmentering av de inhämtade kunskaperna. Detta talar alltså för att upprätthålla dagens upplägg med enheter om 15 studiepoäng. Det negativa med upplägget är att man blir mindre flexibel och att studenterna kan uppleva att de inte har samma valfrihet, att kursupplägget blir alltför styrt. Detta återkommer jag till nedan under de mer generella kommentarerna och i relation till det vi diskuterade under det första mötet i Bergen.

- En tanke redan nu är dock att det kunde vara en idé att överväga en större flexibilitet i antalet studiepoäng per ämne

Om vi så går vidare till de enskilda ämnena är det helt klart en fördel att ha en så pass omfattande kurs som NOFI101 i norrønt språk, och dessutom redan som första kurs för studenterna. Det är viktigt att komma i gång med språkinläringen från dag ett. Men jag är mer tveksam till att lägga 15 studiepoäng på kursen NOFI104 där jag förstod att materialet helt består av norrøna texter i översättning. Det är förvisso nödvändigt att ha en introduktion till den norrøna litteraturen tidigt i kursupplägget, men att använda 15 studiepoäng kan alltså uppfattas som att ge ”lätta” poäng till studenterna utan att det nödvändigtvis gör det lättare för dem i det fortsatta studielöpet.

- Kunde man t.ex. tänka sig att ha en kurs som omfattade 10 studiepoäng med texter i översättning som kunde förlängas med ytterligare 5 studiepoäng med texter på originalspråk i normaliserad utgåva? Jämför detta med den generella diskussionen nedan!

Kurserna på andra terminen ser bra ut. Jag förstod det så, att NOFI105 kunde kombineras med en kurs benämnd NOFI 106, alltså på ett liknande sätt som jag föreslår för NOFI104. Detta tror jag är en positiv lösning.

I det rekommenderade studielöpet är därmed de tre första terminerna relativt fastlagda. Därefter skall studenterna ta två kurser fördjupning i norrøn filologi, NOFI211 och NOFI250. Dessa kan kombineras så att man följer dem under olika terminer samtidigt som man läser 60 studiepoäng fria kurser. Detta tycks mig också vara en god lösning för att ta vara på de lärarresurser och den kompetens som finns på institutet.

- Jag kunde också tänka mig att man här rekommenderade studenterna mer explicit (det nämns i en följande paragraf) att undersöka möjligheterna att skaffa sig specialkompetens genom att förlägga en termin vid en utländsk institution där motsvarande 30 studiepoäng kunde inhämtas (se nedan).

Detta är de kommentarer jag har så här långt till studieplanen för bachelorstudiet.

Slutligen en kommentar till en ordalydelse under *læringsutbyte*: det står att kandidaten skall ”kunne arbeide **aktivt** for å styrkje sine eigne kunnskapar og dugleikar i faget”.

Man frågar sig genast om det är möjligt att **passivt** styrka sina kunskaper. Vore det inte bättre att ersätta ”aktivt” med ”selvstendig” eller liknande?

Masterstudiet

Vi kom inte så långt i diskussionerna om masterstudiet under det första mötet, och vi bör säkert återkomma till detta mer i detalj efterhand. Men några kommentarer har jag efter att ha studerat studieplanen. Inom masterstudiet skall studenten inhämta 120 studiepoäng varav 60 studiepoäng omfattas av masteravhandlingen. De övriga 60 studiepoängen fördelas enligt följande:

- Kurser och progression
 - NOLISP300 Prosjektførebuande emne
 - NOFI302 Spesialisert emne i norrøn filologi
 - NOFI304 Spesialisert emne i norrøn filologi
 - NOFI303 Prøveforelesing i norrøn filologi
 - NOFI350 Masteoppgåve i norrøn filologi

Det projektförberedande ämnet är, så vitt jag förstår det, gemensamt för flera program, alltså är det inte specialutformat för norrøn filologi. Det är väl också en god lösning; att skriva masteravhandling skall ju i princip vara detsamma oavsett inom vilket ämne man skriver. Dessutom är detta kanske en kurs där studenterna konfronteras med andra traditioner när det gäller teori och metod?

De två specialiseringsämnena, NOFI302 och NOFI304, är därmed de enda fördjupningsämnena som masterstudenten följer under de två årens studier eftersom prøveforelesningsämnet knyter tätt an till avhandlingen och, om jag förstod det rätt, bygger på det arbete studenten lägger på avhandlingen. Det framkom att det är ett problem att studenten dels får dessa 15 studiepoäng för att göra ett arbete som omfattar endast två veckor, dels att det är ”lätta” poäng som mer eller mindre lägger till 15 studiepoäng till avhandlingen.

- Eventuellt kunde man lägga upp detta som ett seminarium med närvaroplikt (t.ex. 80%) under de fyra terminer som studielöpet omfattar, där studenterna förväntas delta aktivt med framlägg av egna avhandlingsdelar och läsning av varandras arbete, och där examen är prøveforelesningen enligt nu gällande form.

Två ting att tänka på inför nästa möte i Bergen kunde vara:

- Kunde man tillsammans med andra discipliner etablera kurser med inriktning på exempelvis teori och metod? Detta kunde frigöra lärarkrafter när resurserna är knappa. Samordningen kunde ske antingen inom instituttet där t.ex. språk teori och litteratur teori väl torde vara lika relevant om man arbetar med Konungs skuggsja eller en dialektkorpus respektive Barlaams saga eller Ibsen.

- Är det relevant att följa samma strategi som t.ex. historikerna valt, att i princip göra hela studielöpet inriktat på avhandlingen. När studenten kommer från ett bachelorstudium i norrøn filologi skall han/hon ju ”kunne arbeide aktivt for å styrkje sine egne kunnskaps- og dugleikar i faget”. Därmed blir det kanske viktigare att fokusera på teori- och metodfrågor och på uppföljning av detta individuella kunnskaps- och dugleiksinhämtande.

Generella punkter

- Det framkom att det kunde vara lämpligt att i mån av möjlighet dela upp en del av kurserna som nu omfattar 15 studiepoäng i block om t.ex. 5 studiepoäng eller kanske 5 + 10 studiepoäng. Detta skulle göra det lättare för utländska studenter att utnyttja sina studiepoäng i sina respektive hemuniversitet där man ofta opererar med mindre kursenheter. Det är relevant att sätta detta i relation också till mina kommentarer ovan angående NOFI102 och NOFI105/NOFI106. Här handlar det alltså inte enbart om att lägga tillräkta för utländska studenter utan även om att utnyttja studiepoängen bättre. Särskilt gäller detta som nämnt NOFI104.
- För en kurs som omfattar 15 studiepoäng är i dag den föreslagna textmängd som skall läsas upp till 1000 sidor. Givetvis varierar textmängden i relation till kursens innehåll och uppläggning. Men det kunde finnas skäl att öka antalet rekommenderade sidor något med tanke på att en kurs som omfattar 10 studiepoäng vid UiO i nuläget kan ha pensum på upp till 1000 sidor. Men det är alltså viktigt att poängtera att antal sidor inte är det avgörande för kvalitet och resultat på en kurs. Detta får inte bli talgymnastik!
- Det kunde finnas skäl att utveckla möjligheter för studenter både på bachelor- och masternivå att spendera en eller två terminer vid en utländsk institution som har en specialkompetens som inte kan erbjudas i Bergen. För den som vill fördjupa sig i runologi kunde det t.ex. vara en idé att söka sig till Uppsala eller Nottingham där det i nuläget finns hög kompetens i ämnet (om man inte vill resa över fjället till Oslo) medan den som vill lära sig mer om handskrifter har goda möjligheter att komma vidare i Köpenhamn eller Reykjavík.
- Det finns också möjligheter att etablera ett samarbete mellan de två starka miljöerna för norrøn filologi i Norge, alltså Bergen och Oslo, så att man t.ex. kunde utväxla lärare för att därmed bredda kompetensen inom båda institutten. Detta kunde sannolikt göras utan alltför stora extra kostnader om utväxlingen skedde enligt ett bytessystem, undervisningstimme mot undervisningstimme. Dessa möjligheter borde undersökas närmare.
- Norrøn filologi är ett internationellt ämne. Många av de internationella studenter som söker sig till Norge är intresserade av att studera just detta ämne. I Oslo har vi valt att etablera många kurser med undervisning på engelska medan jag förstår att Bergen hellre vill att de utländska studenterna kan/lär sig ”skandinaviska” och följer den norska undervisningen. Detta är två möjligheter som båda har saker som talar för sig. Både Bergen och Oslo borde, oavsett vilken väg man väljer när det gäller undervisningsspråk, kunna utveckla utväxlingen av studenter med utlandet betydligt. Här har vi ett ämne som vi är bland de bästa i världen på!